

Az egyházi kódexek és maradandóságuk.¹

A római katolikus egyház joga már *évszázadok* óta nem kodifikált jog. A trienti zsinat (1545—1563.) után 1592-ben már összeállítva volt egy hivatalos gyűjtemény, de pápai megerősítést nem nyert az 1598-beli átdolgozott alakjában sem. Ettől az időtől 1918. V. 19-ik napjáig tartott a hivatalos kodifikációra irányult törekvés.

Az egyház azonban a törvénygyűjteményeket nem nélkülözhatta a gyakorlati használatban. Ezt a közszükségletet, a kielégítésre váró hiányérzetet a magángyűjtemények pótolták. A nagy és vagyonos katolikus egyházban ez igen egyszerű megoldás volt, mert a tudósoknak nagyszáma mindig rendelkezésre állott, ha volt aki financirozza. És financirozó mindig volt bőven, hol a magánosok személyében, hol hivatalos részről. Helyi vonatkozásban is Bochkor Mihály 41 ív terjedelmű munkája — habár a szerző sajátja és magánmunkája — hivatalos pénzen nyomult.

Luxemburgban egy ismeretlen 19 kötetbe szedte össze 1730-ban a Bullákat s ennek is akadt kiadója.

Ebben találhatjuk a magyarázatát, hogy a magánkodifikálás és gazdag jogirodalom hosszú századokon át mellőzhetővé tették a hivatalos kodifikálást.

Az 1869. évi vatikáni zsinat azonban nyomatékosan hangoztatta ily kedvező körülmények között is a hivatalos kodifikálást, amire az adott alapot, hogy az egyházjog évszázadokon keresztül lassan átalakult s ezt önálló rendszerbe szedni már csak a törvényhozónak állott módjában.

---

¹ Mivel egyházunkban inkább és inkább erősödik a mozgalom, hogy alkotmány törvényünket revideáljuk s összes törvényeinket egybehangzásba hozzuk és a kodifikáló bizottságot is érdemlegesen foglalkoztassuk: idő- és célszerűnek tartjuk e cikket közreadni.

A magánkodifikátorok meg kellett, hogy elégedjenek az-
zal, hogy az újabb és újabb anyagot időről-időre az ismert
magánrendszerekbe osztották be.

De viszont e magánkodifikációs rendszereknek meg volt
az a nagy előnye, hogy a hivatalos kodifikáció anyagbeosz-
tását előkészítette és megkönnyítette.²

Itt csak azt emelem ki, hogy a hivatalos kodifikáció
1904. III. 19-én rendeltetett el és a pápa az 1916. XII. 4-én
tartott titkos Consistoriumban jelentette be, hogy a nagy
munka elkészült.

E munkálat vezetője Gaspari bíboros volt, aki ezáltal
hallhatatlanná lett. Az ő vezetése mellett megalakult bizott-
ság 16 bíborosból állott. Ez a bizottság 1904. III. 25-én 17, ké-
sőbb további 25 (összesen 42) konsultort választott *jogi és*
teológiai szakemberekből.

Az 1913. évben a *bibornok-tagok száma 14*, a szerkesztő-
bizottsági tagok száma 50 volt.

Ilyen óriási munkaerő dolgozott a 2414 Canonból álló
törvényen — belevive a legnagyobb gondosságot és ennyi
szakemberben összehalmozva levő tudást.

De még ez sem volt elég. Már 1904. évi III. 25-ről kör-
írat ment a világ összes püspökeihez, hogy óhajaikat és ja-
vaslataikat terjesszék a szentszék elé. Továbbá az egyes
nemzetek püspökei felhatalmazást kaptak, hogy képviselő-
ket küldjenek Rómába, hogy részt vegyenek a szerkesztői-
bizottság munkájában. Ezek voltak: a collaboratorok.

Végül a katolikus egyetemek egyházjogtanárait is be-
vonták a munkába.

Ime! ily részletes módozatok keresztülvitelét követelte
egy kódex: a világ ezidőszerinti legnagyobb szervezete ré-
szére készült Kódex megteremtése: *Roma locuta est!*

Nem kívánok ez alkalommal a kódex jelentőségével, vi-
lágos rendszerével és szabatoságával s minden más kiváló
tulajdonságaival foglalkozni, de hisz önmagától értetődő,
hogy ily sok kiváló egyéniség kerek 12 év alatt csak jót, ki-
válóat alkothatott. De nem tökéletest.

---

² Sőt X. Pius is az egyes törvényeket oly rendszerrel bocsá-
totta ki, hogy azok a kodexnek próbaképpen kibocsátott részeként
tekinthetők. Volt tervszerűség a munkájában.

A tökéletesség a törvény további építhetésének, fejlesztésének a korlátja volna. Már pedig a haladó élettől a törvény elmarad, ha nem tökéletesbíthető, a viszonyoknak megfelelően novellaris intézkedésekkel ki nem egészíthető.³ Még a szent-könyvek se zárt-egészek. Zárttá csak akkor lesznek, amikor új, korszakos vallásújítások egyes szentkönyveket változhatatlanokká tesznek.

Az új kodex két feladatot oldott meg: a régi egyházjog anyagát incorporálva kodexbe: új rendszerbe öntötte és a mai szellemnek megfelelően meg is reformálta. Ez áll úgy az alaki, mint az anyagi jogra!

A szövegezés rendszere szerint: nincsenek történetbölcseleti, jogi, vagy teológiai bevezetések és megokolások, stílusvirágok, hanem egyszerű, világos kánonokba szorított stílusvirágok, hanem egyszerű, világos kánonokba szorított szövegezés az egész.

Sőt arról is történt gondoskodás, hogy a jövőben hozandó törvényeket is a *codex* kánonjainak mintájára kell megszövegezni. És én ezt látom igen értékes, fontos és egészen újszerű irányzatnak. A törvénykönyvek gyors elavulását két körülmény szokta okozni: a magánértelmezések áradata és a kellő szükség nélküli újabb törvények halmozata.

Az értelmezés szempontjából XV. Benedek 1917. IX. 15-én „Cum juris canonici“ kezdetű motu proprio-jával a trienti törvények értelmezésére létesített kongregációhoz hasonló *biboros bizottságot* állított fel. Ennek a kizárólagos joga a kodexet hitelesen magyarázni.⁴

Ez a bizottság teljes ülésében kimondotta, hogy csak az ordináriusok, a rendi és kongregációi főelőljárók által előterjesztett dubiumok (vitás kérdések) oldandók meg, ellenben a magánszemélyek előterjesztései nem.

Intézkedik a pápai motu proprio aziránt is, hogy a *ko-*

---

³ Az 1917. V. 27-én kelt bullával 1918. V. 19-én életbe léptetett e remek kodex már életbeléptetésekor egy új törvénnyel volt pótolva. A bulla után következik a hitvallás. Ezt követőleg következnek a régi jogokból épségben tartott s a kodexet kiegészítő részek. (1537., 1571., 1585., 1741., 1742., 1882., 1904. január 20. és 1904. XII. 25-ről.)

⁴ Ez a pápát megillető törvényhozási joggal kapcsolatos hiteles magyarázat jogának az átruházása a bizottságra!

dexet módosító generale decretumokat a kongregációk csak igen fontos okból adjanak ki.

Ilyen esetben a kongregáció a tervezett generale decretumot a pápának előzetesen bemutatja, a pápai jóváhagyás esetén a decretumot a *kodeks-magyarázó-bizottság* elé terjeszti, amelynek feladata ily esetben: megjelölni a kodeksnek azt a kánonját, vagy mondatát, amelynek helyébe az új törvény kerül.

Ha a decretum olyan dolgot szabályoz, amelyről a kodeksben nincsen szó: megjelölendő, hogy melyik kánon után illesztendő be az új szabály.

Az új kánon nem kap új sorszámot, hanem az előtte levő kánon számának alszámolásával veendő fel így: b.30. Can. 30-bis, 30-ter.

Vagyis olyan formán, mint ma is sokszor látjuk: 30/a, 30/b, 30/c. Vagy ha ezt látnók 30., 30.II., 30/III., 30/IV. stb.

Ezzel a törvény egységes rendszere évszázadokra biztosítva van, mert az egyféle törvények mindig csoportosítva maradnak és nem szóródnak szét a keletkezés ideje szerint.

Az ismertetett rendezés oly egyszerű és annyira gyakorlati, hogy további magyarázgatás egyáltalán fölösleges.⁵

Ezzel demonstrálni és beigazolni akartam annak a helyességét, hogy az utóbbi időben a mi egyházunkban is egy pár javaslat a Szervezeti Törvény meghatározott rendszeréhez igazodva készült és gyűjteményemben (I. kötet) a 175—182. §-okban behelyesítve is találjuk.

Ugyanezt a rendszert látjuk az istentiszteletekre vonatkozó II. törvénynél, a III. törvénynél stb.

Aki ezekkel a kérdésekkel szakszerűen foglalkozik, az Kolumbus-tojásának tartja ezeket a rendezéseket, mert hisz a lényeg az, hogy együvé tartozó törvényi rendelkezések egy tárgycsoportnál legyenek feltalálhatók. Ezzel azt is világossá tudom tenni, hogy törvénygyűjteményem rendszerében ezek a szempontok lebegtek előttem. Az egy tárgy-

⁵ Gyakorlatilag a katonaságnál ez akként volt foganatosítandó, hogy az irodatisztek kötelesek voltak a használt példány vonatkozó helyére az újabb rendelkezést beragasztani. A corpus juris hungarici szerkesztője az új törvények idézésére a régi törvényekhez beragasztandó szelvényeket állított össze!

körre vonatkozó törvényeket igyekeztem csoportosítani és a főtanácsi jkv. pontjainak fölhívása mellett a törvény keletkezési idejét is adni. Nem az időbeli sorrendben, hanem a tárgyszerű csoportosításban kell keresni a lényegét. A tárgyszerű csoportosításnál lehet csevegni, hogy az I—II—III—IV—V. stb. sorszámok alá melyik *tárgykört* helyezzük el, de ez megint sokféle nézőponttól függ.⁶

A különböző államok törvényei különböző idézési szabályok szerint történnek. A régi Codex Juris Canonici idézése is bonyolult volt. Az idézések módja szigorú pontossággal volt eszközendő. A magyar törvények kezdettől fogva a magyar faj egyenes és világos észjárásával egyező egyszerűséggel voltak idézhetők. Régebben az egyes országgyűlések törvényei sorszámoztattak. Legutóbb minden évben I.-en kezdődve közöltettek. A hivatalos lapba való beiktatás sorrendje után igazodott az idézési törvénycikk. Igazán véletlenek szerint igazodott a kihirdetés. Et leges habent sua fata. A megindított rendszerező munkásságban sem a római számokon van a lényeg, hanem az egyes számok alá csoportosított anyag együvé tartózkodásán.

A kezdeményezett idézési törvénynek végre is annyi gyakorlati jelentősége lesz, hogy a felvetett kérdéssel való foglalkozás szép lassan kialakítja azt a közfelfogást, hogy az *egyházjog* anyagából csak azt lehet és szabad Törvények közé osztályozni, mely joganyag a törvényhozó testület törvényes hatáskörébe vág.

Mindazok az írott jogszabályok, amelyek akár elnézésből, akár túlhajtott buzgóságból, akár más indokolatlan nézőpontból kerültek a főtanács határozása alá, de lényegében Rendeleti jogkörben lettek volna elintézendők: a Rendeletek csoportjához osztályozandók. A törvények és rendeletek emez osztályozása után a Törvények sorrendje is megállapítható, de ez nem lényeges. Lényeges a szétszórt törvényeknek összeszedése és egy szakcsoport (tárgycsoport), körébe

---

⁶ A Codex Juris Hungarici szigoruan az idő szerinti sorrendet tartja ma is! Az én gyűjteményes munkám rendszerénél nem ezt követtem. Nem is követhettem! Elöttem más gyűjteményes munkák lebegtek, amelyek a megoldandó feladatra célirányosabbnak látszottak.

való beosztása. Ez a lényeg — a sorszám csak forma. A szét-
szórt törvényeknek a már ismertetett kodex-rendszer szerint
való összeszedése és beosztása volna ma a kodifikáló bizott-
ság igazi hivatása. A kodifikáló bizottságot azonban nem
elegendő csak megszervezni. Ennek a bizottságnak csak ak-
kor lesz létjogosultsága, ha dolgozik is. Dolgozni — feldol-
gozni való anyag van bőven, csak feldolgozók akadjanak. A
katolikus egyház nagyságához mérten a kodex munkásai is
megfelelő számban voltak. A mi kicsiny egyházunknak
aránylag kevés munkásra volna szüksége, de az elvégzendő
munkához viszonyítottan mégis sok munkáskéz és gondol-
kozó fej munkája eredményezhet maradandó munkát! ⁷

Dr. Tóth György.

---

⁷ L. Friburgi Brisgoviae B. Herder MCMXVIII. évi kiadá-
sát és Sipos István kézikönyvét.

IRODALOM.

Jancsi László: A misztikus intuíció. Pécs, 1931. Ez az értekezés azzal a lélektani folyamattal foglalkozik, melyet intuíció néven ismerünk s melynek legjellemzőbb tulajdonsága az, hogy nem ismereti, nem akarati, hanem tiszta(?) érzésélmény: intellektuális megérzés. A léleknek az az ősi egységes állapota, melyből az értelmi és akarati jelenségek fejlődnek ki, minél fogva az intuitív gondolkodás megelőzi a dolgok diszkurzív úton való logikai megismerését.

E megismerés folyamatának több lépése van. Az első negatív természetű, mikor az egyén megszabadul a külső világ benyomásaitól azáltal, hogy figyelmét teljesen egy dologra koncentrálja. Az akarat megszűnik működni. A tudatnak nincs tartama,(?) nincs benne szemlélet, nincs intencionalitás, mert nincs meg a szemlélt és szemlélő kettőssége. Nincs benne semmi gondolati, ismereti elem.(?) Az unió állapotában a külvilágtól nem kap semmi hírt, még fájdalomérzései sincsenek. A lélekezés, vérkeringés lefokozódik, a test kihül, megmerevedik. Fiziológiai szempontból ez az eksztázis transz-állapot. Abnormitás. A tudat teljesen megszűnik. Ép ezért leírhatatlan, mivel nincs tartalma.

Ez az állapot érzelmi természetű, de az illető egész gondolkodását és akaratát rendkívüli módon befolyásolja. Különösen az értékelésnél van nagy szerepe, ami nem logikai összefüggések útján történik, hanem titokzatosan és megfejthetetlenül elrejtett tendenciák „megérzése“ által. Ez az az irracionális ismerési mód, az intuíció, melynek logikája nem a gondolat, hanem az érzelem ősi erején halad. A logosz és mithosz korok szerint váltja fel egymást. A rációt felváltja a romantika s viszont. Az alexandriai tudományt Plotinos, a középkor fogalmai elemzéseit Eckehart, a 19. század hideg természettudományosságát Bergson.

Mit szól ehhez az ismerési módhoz a fogalom, ítélet és következtetés kimért útján járó logika? A logika felelete az, hogy nincs más ismeret, csak az, melyet a logizma, ítélet és szillogizmus útján szerzünk, a misztika útjai a logika ítélőszéke előtt